

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю.О./
«02» жовтень 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНЕ І МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна робота
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальне і медичне страхування» для здобувачів вищої освіти галузі знань **23 «Соціальна робота»** спеціальності **231 «Соціальна робота»** освітньої програми «Соціальна робота».

Розробник: Кацьора О.В. , к.соц.н., ст.викл. кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи,

протокол № 12 від « 01 » липня 2021 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від « 01 »   липня   2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання:	4	3
аудиторних – 3	Лекції:	
самостійної роботи студента – 46	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю:	Самостійна робота:	
усна	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Соціальне і медичне страхування» є доведення до студентів основ соціального і медичного страхування в Україні.

Головними завданнями дисципліни є формування системного світогляду, професійного ставлення до соціальної роботи; розвиток гуманної особистості з глибокими міждисциплінарними знаннями; ознайомлення зі способами, технологіями соціального і медичного страхування.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в студентів вищої освіти таких компетентностей:

- загальні:
  - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів (ЗК-1);
  - знання і розуміння предметної області та розуміння професії, базових понять соціальної роботи (ЗК-2);
  - здатність визначати, формулювати та професійно розв'язувати проблеми (ЗК-б);
  - здатність працювати у команді, виконувати дослідження в групі під керівництвом лідера; здатність дотримання строгих вимог дисципліни, планування та управління часом (ЗК-7);
- фахові:
  - бути здатним до координації зусиль різних організацій соціальної сфери щодо вирішення соціальних проблем і завдань в інтересах соціального захисту груп ризику (ФК-3);
  - здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування іноземною мовою, ведення ділової документації (ФК-10);
  - застосування технологій професійного втручання, здійснення соціально-правового захисту та представництво інтересів клієнтів (ФК-15);

- уміння налагоджувати, підтримувати і розвивати міждисциплінарне професійне співробітництво, корпоративну відповідальність на основі знання системи органів і служб, які задіяні до роботи із складними життєвими обставинами клієнтів (ФК-16);
- знання основних тенденцій і пріоритетів політико-правового, економічного і культурного розвитку України (ФК-20).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

ОК1.2.9 Система соціальних закладів і служб

4. ОЧКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціальне і медичне страхування», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях	ПРН8
Визначати зміст діяльності, зв'язки та межі компетенції установ та закладів соціального захисту, соціальних служб, медичних установ, інших організацій	ПРН12
Обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень щодо покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки	ПРН15
Демонструвати знання основних етапів становлення і розвитку соціальної роботи як науки та практичної діяльності, нормативно-правової бази соціальної роботи та соціального забезпечення, дотримуватися в процесі реалізації професійних обов'язків нормативно-правових засад здійснення соціальної роботи	ПРН21

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях з метою соціального страхування клієнтів, а також вміння подавати пропозиції до соціальних програм для зміцнення соціального захисту клієнтів	ПРН8
Визначати зміст діяльності, зв'язки та межі компетенції установ та закладів соціального захисту, соціальних служб,	ПРН12

медичних установ, інших організацій для ефективної взаємодії суб'єктів соціальної роботи з метою посилення соціальної забезпеченості клієнтів	
Обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень щодо покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки у сфері соціального забезпечення	ПРН15
Демонструвати знання нормативно-правової бази соціальної роботи та соціального забезпечення для всебічного захисту прав та інтересів клієнтів	ПРН21

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання та методами демонстрування з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;
- проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: самостійна робота, стандартизовані тести, аналітичний звіт, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит в усній формі.

Результат екзаменаційного контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або

не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит. Максимальна оцінка на іспиті – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	T5	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

T1	T2	T3	T4	T5	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Самостійна робота	1	10	1	10
Стандартизовані тести	2	10	2	10
Аналітичний звіт	2	10	2	10
Реферат	1	10	1	10
Доповідь з презентацією	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (1 теоретичне завдання, максимальна кількість балів за 1 завдання – 10 балів): 0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 6 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 7 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (10 тестових завдань, максимальна кількість за 1 тестове завдання – 4 бали): 0 балів – студент надав неправильну відповідь на тестове завдання; 4 бали – студент надав правильну відповідь на тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань.

1-9 бали – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді.

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Семестровий контроль з дисципліни здійснюється в усній формі. Семестровий іспит проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни у повному обсязі. Підсумкова кількість балів виставляється за 100-бальною шкалою та за національною шкалою. Екзаменаційний білет включає три питання з різних тем, визначених робочою навчальною програмою дисципліни. Кожне запитання оцінюється окремо: 1-ше – 30 балів, 2-ге – 30 балів, 3-тє – 40 балів. Загальна оцінка виводиться як арифметична сума отриманих балів. Критерієм оцінки відповідей служить рівень володіння студентом навчальним матеріалом. Іспит вважається складеним за умови отримання не менше 60 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування. Поняття та принципи соціального страхування. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Учасники соціального страхування, його основні види. Забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю».

Тема 2. Фонд соціального страхування України. Управління Фондом соціального страхування. Основні завдання і функції Фонду соціального страхування. Права, обов'язки та відповідальність Фонду соціального страхування.

Тема 3. Соціальні ризики та соціальні стандарти соціального захисту. Поняття, ознаки та види соціальних ризиків, загальна характеристика непрацевдатності, порядок встановлення непрацевдатності, загальна характеристика інвалідності, нещасний випадок на виробництві та професійне захворювання, тимчасова втрата працевдатності та порядок її підтвердження, поняття безробіття та порядок визнання громадянина безробітним, малозабезпеченість та втрата годувальника як соціальні ризики, державні соціальні стандарти та соціальні гарантії, прожитковий мінімум.

Тема 4. Пенсійне страхування в Україні. Правові засади, основні види та система організації. Пенсійна система в Україні та її законодавча база, система державних органів, що здійснюють пенсійне забезпечення, процес зародження, формування та розвитку пенсійної системи в Україні, трудовий та страховий стаж у пенсійному забезпеченні, поняття та види пенсійного забезпечення, персоніфікований облік, порядок призначення та виплати пенсій.

Тема 5. Недержавне пенсійне страхування. Недержавне пенсійне страхування: економічна сутність та роль у системі соціального страхування. Суб'єкти та об'єкти недержавного пенсійного страхування. Недержавні пенсійні фонди: відкриті, корпоративні, професійні. Послуги недержавних пенсійних фондів. Доходи та витрати недержавних пенсійних фондів. Асоціація недержавних пенсійних фондів України: мета та основні завдання. Договір про недержавне пенсійне страхування: особливості складання для фізичних та юридичних осіб. Іноземний досвід недержавного пенсійного страхування.

Модуль 2.

Тема 6. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання. Економічна сутність та роль Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання. Завдання Фонду. Принципи страхування від нещасних випадків. Суб'єкти й об'єкти страхування від нещасних випадків. Основні поняття: нещасний випадок та професійне захворювання. Види страхування від нещасних випадків. Добровільне страхування від нещасних випадків.

Тема 7. Страхування на випадок безробіття. Поняття та принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Соціальні гарантії як форма забезпечення достатнього рівня суспільного добробуту. Порядок надання матеріальної допомоги з безробіття. Управління Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Органи нагляду у сфері страхування на випадок безробіття. Зайнятість населення.

Тема 8. Страхування тимчасової втрати працездатності. Поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням. Права, обов'язки та відповідальність суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням. Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Види фінансово-економічного забезпечення та соціальних послуг у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Тема 9. Медичне страхування. Медичне страхування та його основні види. Суб'єкти й об'єкти медичного страхування. Роль медичного страхування в забезпеченні потреб робітника в страховому захисті. Добровільне медичне страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і їх сплати. Права й обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії, пов'язана з настанням відповідальності за фактом страхового випадку. Медичне страхування громадян, які перетинають кордон. Шляхи підвищення ефективності добровільного медичного страхування

Тема 10. Іноземний досвід у сфері соціального страхування. Особливості соціального страхування в Швеції. Соціальна політика в системі соціального страхування Росії. Пенсійна система Чілі. Оцінка розвитку соціального забезпечення робітників у Німеччині. Соціальні технології США. Роль місцевого самоврядування в реалізації соціальних гарантій населення в Польщі. Медичне соціальне страхування в Ізраїлі. Системи соціального страхування в США. Системи соціального страхування Німеччині. Системи соціального страхування Англії. Системи соціального страхування Франції. Польська система пенсійного страхування. Система соціального захисту в Росії. Елементи сучасних пенсійних систем: державний пенсійний фонд, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії зі страхування життя і пенсій.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд.робота	самост.робю
Модуль 1						
Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування	8	2	2			4
Тема 2. Фонд соціального страхування України	8	2	2			4
Тема 3. Соціальні ризики та соціальні стандарти соціального захисту	10	2	2			6
Тема 4. Пенсійне страхування в Україні. Правові засади, основні види та система організації	10	2	2			6
Тема 5. Недержавне пенсійне страхування	8	2	2			4
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
<i>Разом за модуль</i>	46	12	10			24
Модуль 2						
Тема 6. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	8	2	2			4
Тема 7. Страхування на випадок безробіття	8	2	2			4
Тема 8. Страхування тимчасової втрати працездатності	8	2	2			4
Тема 9. Медичне страхування	8	2	2			4
Тема 10. Іноземний досвід у сфері соціального страхування	10	2	2			6
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
<i>Разом за модуль</i>	44	12	10			22
Разом	90	24	20			46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд.робота	самост.робю
Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування	8	1	1			6
Тема 2. Фонд соціального страхування України	8	1	0			7
Тема 3. Соціальні ризики та соціальні стандарти соціального захисту	10	1	1			8

Тема 4. Пенсійне страхування в Україні. Правові засади, основні види та система організації	10	1	1			8
Тема 5. Недержавне пенсійне страхування	8	1	1			6
Тема 6. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	8	1	0			7
Тема 7. Страхування на випадок безробіття	8	1	0			7
Тема 8. Страхування тимчасової втрати працездатності	8	1	0			7
Тема 9. Медичне страхування	8	0	0			8
Тема 10. Іноземний досвід у сфері соціального страхування	10	0	0			10
Модульна контрольна робота	4	0	0			4
Разом	90	8	4			78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Сутність, принципи і роль соціального страхування	2	1
2.	Фонд соціального страхування України	2	0
3.	Соціальні ризики та соціальні стандарти соціального захисту	2	1
4.	Пенсійне страхування в Україні. Правові засади, основні види та система організації	2	1
5.	Недержавне пенсійне страхування	2	1
6.	Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	2	0
7.	Медичне страхування	2	0
8.	Іноземний досвід у сфері соціального	2	0
9.	Страхування на випадок безробіття	2	0
10.	Страхування тимчасової втрати працездатності	2	0
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Сутність, принципи і роль соціального страхування	4	6
2.	Фонд соціального страхування України	4	7
3.	Соціальні ризики та соціальні стандарти соціального захисту	6	8
4.	Пенсійне страхування в Україні. Правові засади, основні види та система організації	6	8
5.	Недержавне пенсійне страхування	4	6
6.	Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	4	7
7.	Страхування на випадок безробіття	4	7

8.	Страховання тимчасової втрати працездатності	4	7
9.	Медичне страхування	4	8
10.	Іноземний досвід у сфері соціального	6	10
	Модульна контрольна робота	0	4
Разом		46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – комп'ютер, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – офісні додатки, Інтернет-сторінки Міністерства соціальної політики України.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України № 2017-III від 10.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 1105-XIV від 01.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України № 1533-III від 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України № 1058-IV від 01.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 2464-VI від 21.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
6. Безугла В.О. Соціальне страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.

Допоміжна література

1. Внукова Н. М. Соціальне страхування: кредитно-модульний курс. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
2. Кириленко О.П. Соціальне страхування: підруч. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. 516 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <http://www.msp.gov.ua>
2. Сайт Верховної ради України. URL [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)